

Slovenski Gospodar.

List ljudstvu v poduk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 2 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 30 kr., za četrt leta 65 kr. — Naročnina se pošilja upravnilstvu v tiskarni sv. Cirila, koroška ulica št. 5. — Določniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dajo se v tiskarni in pri g. Novaku na velikem trgu po 5 kr. Rokopisni se ne vračajo, napačni listi se ne sprejemajo. Za oznacila se plačuje od navadne vrstice, če ne natane enkrat, po 5 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Vabilo k naročbi.

S 1. dnem meseca oktobra začne „Slov. Gospodar“ četrto ali zadnje četrtletje. Komur je torej s tem dnem potekla naročnina, prosimo ga uljudno, da obnovi v pravem času svojo naročbo. Do konca t. l. stane še „Slov. Gospodar“ 65 kr.

Naročnina pošlje se najlaglje s pošto nakaznico upravnilstvu „Slov. Gosp.“ v tiskarni sv. Cirila v Mariboru. Upraviščto.

Iz državnega zbora.

Otvoritev državnega zbora in volitev predsedništva.

Vlada je dne 2. junija zaključila državni zbor samo zavoljo tega, ker so nemško-liberalni in nemško-narodni poslanci pod poveljništvom Schönererja v eno mer ropotali ter delali tak nemir, da se ni moglo o nobeni stvari več mirno in trezno obravnavati. Vlada je računala na to, da se bodo po daljšem prestanku državnega zbora duhovi pomirili, da bo mogoče vendar kaj storiti za blagor avstrijskim narodom. Toda ob času, ko je bila tihota v državni zbornici, so vznemirjali nemško-liberalni poslanci po brezštevilnih shodih nemško ljudstvo, rekoč: »Nemštvo je v nevarnosti; boj proti vladi!« In res; nastal je po mnogoterih krajih hud boj proti državnim uradnikom, ki so skušali ljudstvo pomiriti. Smešno, kaj takega trditi, da bi bili Nemci v nevarnosti! Saj ne verujejo ti kričači svojim lastnim besedam! Slovani so v nevarnosti, posebej še Slovenci in Hrvati, ki nas neprenehoma zatirajo naši neprijatelji, kakor so nas zatirali nekdaj.

Preteklo je blizu štiri mesece, preden je vlada sklicala zopet državne poslance. V četrtek, dne 23. sep. so se zbrali v prestolnem mestu. Toda, preden se je še pričelo zborovati, smo že vedeli, da bodo pruski poslanci kalili mir, kakor so ga kalili ob zadnjem zborovanju. Častitljivi starček, duhovnik dr. Zurkan iz Bukovine, je bil poklican, da otvori državni zbor. Ko stopi ministerski predsednik grof Badeni na svoje mesto, da s kratkimi besedami naznani cesarski sklep, da je državni zbor odprt, zakriči petorica Schönererjancev: Živio Badeni! In ko dr. Zurkan zakliče trikratni živio presvetlemu cesarju, zahrje Schönerer »hoch« nemškemu ljudstvu. Starostni predsednik predlaga na to, naj se začne volitev predsednika. Temu se pa nemško-liberalna manjšina ustavlja, rekoč, poprej se mora državni zbor slovesno otvoriti po cesarju ali cesarski komisiji. Dr. Zurkan ugovarja, rekoč: Cesar ima sicer pravico, slovesno otvoriti državni zbor, ne veže ga pa k temu nobena dolžnost.

Imela se je torej začeti volitev predsednikova, kar zakliče krščansko-socijalni poslanci Gregorig: »V

zbornici je 16 policajev, preoblečenih v služabnike!« In v eno mer se je vrisčalo: »Vun s policaji!« Med silnim vrščem so se oddajali volilni listki in prejel je dr. Kathrein 203 glase. Ko je nastopil na predsednikov sedež, so kričali neprenehoma Schönererjanci: »Ti si izdajalec, Judež itd.« Kathrein pa se spodobno zahvali za zaupanje ter izjavi, da je njegova vest čista, da se nikdar ni pregrešil proti nemštvi itd. Nemški liberalci, ki se med volitvijo vedno tulili in vrisčali, pa zdaj izjavijo, da niso vedeli, kaj se je zdaj godilo, da Kathrein ni pravi predsednik itd. in zahtevajo konec seje. Večina pa je sklenila proti nemškim razgrajalcem nadaljevanje seje. Izvolila sta se nato stara 2 podpredsednika, Poljak Abrahamovič in Čeh Kramar.

V seji dne 23. sept. se je predložilo mnogo predlogov. Nekatere omenjam: Vitez Javorski predlaga, naj se opravični red državnega zbora spremeni. Ta stvar je najbolj potrebna. Predsednik državnega zbora nima nobene oblasti proti tistim poslacem, ki se v zbornici obnašajo nesramno in motijo obravnave. Ko se je pred več nego 20 leti napravil sedanjí opravični red, se ni mislilo na to, da utegnejo taki suroveži priti v državni zbor, kakoršne sedaj imamo v zbornici. Ti neotesanci se trudijo na vso moč, kako bi presegali drug drugega v nesramnosti. Po drugih državah vržejo take nesramneže vun iz zbornice — v Avstriji pa nima predsednik te pravice. Nato se prebere več predlogov liberalne stranke, naj se denejo ministri na zatožno klop, ker se niso preklekali jezikovnih naredb in ker se je baje nepostavno postopalo pri raznih shodih itd. Krščanski socijalisti so tudi pokazali svojo barvo, da nam Slovonom niso naklonjeni, ker so zahtevali, da se jezikovni naredbi prekličeta; a tirjali so ob enem, naj stopi s 1. januarjem 1898 v veljavo postava o zboljšanju uradniških plač.

Dne 24. sept. se je odlikoval precej v začetku seje celjski dr. Pommer s svojim krikom, ker je zopet zahteval od predsednika, naj požene iz zbornice policaje, ki so baje preoblečeni v hišne slugе. Izvolilo se je potem 12 zapisnikarjev, med njimi sta 2 iz slovanske-krščanske zveze, namreč: Karatnicki in dr. Stojan.

Volitev v delegacijo, predlogi in dvo boj Badeni-Wolf.

Razpravljalo se je potem o vremenskih neizgodah, ki so hudo zadele mnogotere dežele, ter so zahtevali nekateri poslanci državno podporo. Vlada je pa naznaila, naj se prej ko mogoče vršijo volitve v delegacije. Če morda vsak bralec ne razume tega izraza, mu naj služi v pojasnilo to-le: Skupne stroške za avstro-ogersko vojno, potem za zunanje zadeve in za denarne reči obravnavajo vsako leto poslanci, katere voli ogerski državni zbor in pa avstrijski državni zbor. Teh poslan-

cev je 120 — ogerskih 60 in avstrijskih 60. 20 avstrijskih poslancev voli gospodska zbornica, 40 pa državni zbor. Teh 40 državnih poslancev se voli po deželah in sicer tako, da imajo na pr. vsi štajarski državni poslanci (27) pravico izvoliti v delegacijo 2 ude in pa enega namestnika; kranjski volijo enega ude in enega namestnika, koroški ravno tako. Vseh teh 60 avstrijskih poslancev skupaj se imenuje avstrijska delegacija. — Mnogoteri državni poslanci izmed nemških liberalcev je pa skušalo vladi nasprotovati s tem, da so zahtevali, naj se druge reči poprej obravnavajo v zbornici — in potem še le naj se voli v delegacijo. Toda z 206 glasovi proti 107 je sklenila zbornica, da se v prihodnji seji izvrši ta volitev. Z večino državnega zbora so takrat glasovali tudi nemški veleposestniki in Italijani. To je značilno! Najbrž si je vlada ti dve stranki pridobila za-se, kar bi bilo na grozno škodo Slovencev.

V drugi seji se je vložilo zopet mnogo predlogov. Slov. poslanec je predlagal, naj se pomaga po letošnji toči poškodovanim Dolenjcem; g. Žičkar pa je vprašal deželnoobrambovskega ministra zastran odškodovanja vsled vojaških vaj in zavoljo motenja božje službe po vojaki.

V tretji seji državnega zbora, dne 25. sept. so se torej vršile volitve v delegacijo. Za Štajarsko sta izvoljena grof Attems in profesor Hofmann, — v namestnika dr. Hochenburger. Nemško-liberalna stranka ne pozna na Štajarskem ne Slovencev, ne nemških katoličanov. Smemo pa trditi z dobro vestjo, da nas je Slovencev in konservativcev na Štajarskem mnogo več, nego liberalcev in bi se spodobilo, da se nam privoščijo vsaj eden poslanec v delegacijo. Tako je nemškim liberalcem na ljubo ukrojena volilna postava za volitve v okrajni zastop, v deželni in državni zbor. V delegaciji bomo Slovenci letos zastopani samo po enem Slovenceu. Za Kranjsko namreč je izvoljen dr. Šustersič. Dr. Pommer je pa stuhotal moder (?) predlog; zahteval je namreč, da se sme sicer govoriti v svojem materinem jeziku; toda predsedniku mora izročiti svoj govor v nemškem jeziku.

25. september ostane za avstrijske katoličane v žalostnem spominu. Ministerski predsednik, grof Badeni, se je spozabil tako daleč, da je poklical državnega poslanca, kričača Wolfa na dvoboj. Streljala sta drug na drugega s pištolami. Wolf je Badenija zadel na desni roki, ki je težko ranjena. Sveta katoliška cerkev izobčuje iz svoje srede vse, ki se podajo na dvoboj, pa tudi one, ki jim kakor koli pri dvoboju pomagajo ali navlašč gledajo, kako se bijejo ali streljajo dvobojevniki. Uboga Avstrija! . . .

Kako se Spodnji Štajar pripravlja za Pruse.

(Dalje.)

Oglejmo si razne urade posebej; začnimo z okrajnimi glavarstvi. Uradniki okrajnih glavarstev so zastopniki visoke vlade, in njim je med drugim tudi izročena skrb za prav uspešno germanizacijo. Naši ubogi slovenski sinovi tega zaupanja pri visoki vladi nimajo, in zatorej sedijo na teh imenitnih mestih večinoma le nemški plemiči. Jeden jedini slučaj nam je znan, da je sin slovenskega štajarskega kmeta si izvolil kruh pri okrajnem glavarstvu; a kmalu je videl, da tam ne pride dalje, in obrnil se je raje k drugemu stanu, v katerem je zdaj visoko čislán. Tako pri celi politični upravi na Štajarskem v resnici ni niti jednega slovenskega uradnika.

Kakor je delokrog okrajnega glavarstva obširen, tako pomenljiv in v narodnem oziru za nas poguben je njegov upliv. Pritisk njegov čuti okrajni in krajni šolski svet, okrajni in občinski zastop, in gospoda okraj-

nega glavarja pohvalen, preté ali karojoč pogled oziroma moralen nemil sunek pod rebra ali dobrohotne opomine in blage poduke je že doznal vsakdo, kdor je bil ud jedne ali druge gori navedenih korporacij. Občinski predstojniki vedo o tem menda največ pripovedovati, kakor n. pr. jareninski, ki se bojuje za slovenski poslovní jezik. Skratka germanizujoči upliv okrajnih glavarstev se da zasledovati dol do občinske table in do izveske, ki jo ima črevljár na steni. In ravno o teh se par besed.

Najvišji politični urad na Dunaju, to je ministerstvo za notranje zadeve je izdalo pred par leti ukaz, da ima vsak obrtnik vidno naznanjeno imeti svoje ime in obrt, dobro poznajoč slabost Slovencev, da kaj radi pokažejo tujščino, kolikor je znajo ali tudi ne. Sicer je otroče in smešno, hoteti na tak način število Nemcev si povečati, kajti to nemštvo je vendar le za oko; ali resnica je tudi, da se naša vlada takih sredstev poslužuje, češ, da je vsaj na videz več Nemcev; čemu bi pa inace pri ljudskem štetju dajala zapisavati občevalni, ne pa materni jezik, ko vendar prvi za statistično vedo nima nobene vrednosti, kakor pri ljudskih štetjih tudi nobena država vse Evrope ne dá določevati občevalnega jezika?

Napisi, koje smo vzeli v misel, so na Spodnjem Štajarskem večidel nemški; zgornja Savinjska dolina je v tem oziru najčastnejša; žalostno pa je po Slovenskih goricah. Tukaj je čisto slovenski napis bela vrana; k večjemu če vidiš za debelo pisano nemščino našo milo slovenščino v suhih, drobnih črkah. Prava podoba naših narodnih razmer! Dragi moj! Ali ne veš, ali pa že ne čutiš več, da ima tebi, ker si Slovenec, na prvem mestu biti vedno slovenščina, nemščina, če že ne moreš brez nje biti, na drugem, ker je jezik tujcev. Ali bi se ti dopadlo in zdelo prav, ako bi sin pri gostiji na prvo mesto posadil kako tujo žensko, svoji lastni materi pa odkazal mesto tam doli pri zadnji mizi? Bodi pošten, ne daj se zapeljati, da zaničuješ svojo mater, svoj jezik! Saj vendar stara prislovica pravi: »Jeden Bog, jedna vera, jedna mati, jeden jezik!« Dobro si jo zapomni, če ti še ni bila znana, in globoko si jo vtisni v srce! Veruj, da se kot Slovenec z nemškim napisom pred svetom onečastuješ; sicer se ga naši prusaki veselijo, ali poštenjaki te zato zaničujejo.

Tudi smešijo se često naši ljudje z nemškimi napisi, kajti čitajo se včasih take spakedrije in neumnosti, da se nehoté vsili misel: »Osel, ki vsemu svetu oslarijo prodaja.« Gotovo ni preostra, če se na tabli čita: »Jozef N., Gasthauer und Fleisbirt«. Ostani torej pri svoji slovenščini, katero znaš in katere se ti ni treba sramovati; le v čast ti bo. Saj tudi Nemec ne sili po drugem jeziku, tudi Francoz ne, pa tudi noben majhen narod ne, in če je še mnogo manjši od slovenskega. Sedaj pa še zastran pisanja osebnih imen ali priimkov. Če imaš nemški priimek, na pr. Schneider, slobodno ga pišeš nemški; če pa imaš slovenskega, na pr. Potočnik, piši ga tudi slovenski, ne pa Pototschnigg, kar je cvet neumnosti. Le poslušaj! Praded tvoj je imel svoj kos zemlje in tudi bivališče ob potoku; zvali so ga radi tega Potočnika in ime mu je ostalo. Tvoj praded je bil Slovenec, ljudje, ki so ga krstili, so bili Slovenci, beseda potok je slovenska kakor tudi ime Potočnik, katero se torej ima pisati slovensko, če bi naj bilo pametno pisano. Slovensko abecedo poznaš, saj si hodil v šolo, in torej veš, da za peti glas tvojega imena služi črka č, za zadnji pa k. Vse drugo pa je neumnost, kajti kakor Nemci nikdar niso pisali in tudi sedaj ne pišejo po slovenskem pravopisu, tako tudi Slovenci ne po nemškem.

Dobro vemo, da je ministerstvo za notranje zadeve izdalo ukaz, po katerem se imajo osebna imena pisati,